

8.B.2.5. Pasākumi pētniecībā, zinātniskās bāzes uzlabošanā

Nepieciešams veicināt pazemes ūdeņu pētījumus, kas nodrošinātu zinātniski pamatotas informācijas ievākšanu, uzturēšanu un atjaunošanu, tādējādi ļautu pieņemt datus balstītus lēmumus. Pētījumu ietvaros tiktu iegūta pilnīgāka un precīzāka informācija, kas būtu izmantojama UBAP izstrādei pazemes ūdeņiem.

Lai gan RPŪO A11 "Inčukalna sērskābā gudrona dīķi" teritorijā sanācijas darbi ir pabeigti, joprojām pazemes ūdeņi teritorijā ir piesārņoti¹, tāpēc arī turpmāk nepieciešams veikt papildu pasākumus objekta teritorijā, lai uzraudzītu pazemes ūdeņu kvalitātes izmaiņas. Pēc jaunu monitoringa datu iegūšanas nepieciešams veikt piesārņojuma rādītāju fona vērtību un robežvērtību pārskatīšanu. Tāpat arī turpināt veikt pētniecisko monitoringu teritorijā.

LVAf finansētā projekta ietvaros² 2021. gada nogalē plānots pabeigt darbu pie ar pazemes ūdeņiem saistīto saldūdens ekosistēmu identificēšanas metodikas izveides, kā arī veikt šo identificēto ekosistēmu un no pazemes ūdeņiem atkarīgo sauszemes ekosistēmu stāvokļa novērtējumu. Turpmāk plānots veikt šo izstrādāto metodiku pielāgošanu un harmonizāciju ar Lietuvas pieeju.

Pazemes ūdeņu kvantitatīvā stāvokļa pilnvērtīgai novērtēšanai, svarīgi ir apzināt pazemes ūdeņu papildināšanās apjomus. Pazemes ūdeņu pasākumu programmā paredzēta arī pieejas vai rīka izstrādāšana, šo papildināšanās apjomu noteikšanai.

Visiem pazemes ūdensobjektiem nacionāla mēroga programmā ir plānots izstrādāt hidroģeoloģiskos modeļus. Konceptuālo modeļu izveide objektiem ļautu identificēt dominējošās slodzes un galvenos riskus, savukārt matemātiskais modelis nepieciešams ES ūdens politikas prasību un arī lokālu vajadzību risināšanai, piemēram, liela ūdens ieguves apjoma radītās ietekmes vai arī piesārņojuma izplatības modelēšanai.

Seklo pazemes ūdeņu (gruntsūdeņu) ieguves pārraudzības un kvalitātes kontroles uzlabošanas nolūkos, nacionālā mērogā ir plānota ūdens ieguves urbumu (t.sk. spiču), kas ierīkoti dziļumā līdz 20 m, kā arī grodu aku reģistra izveide. Lielā daļā Latvijas mājstāvēcību, kas atrodas ārpus pilsētām, nav pieejama centralizētās ūdensapgādes sistēma, tāpēc joprojām pieprasīti un ekonomiski izdevīgi risinājumi ūdens ieguvei individuālo mājstāvēcību vajadzībām ir seklo urbumu (t.sk. spiču) un grodu aku ierīkošana. Latvijā šobrīd netiek veikta seklo urbumu un grodu aku uzskaitē, savukārt datu bāzē "Urbumi" pieejama informācija tikai par aptuveni 300 urbumiem, kas ir seklāki par 20 m.

Lai nodrošinātu pazemes ūdensobjektu apsaimniekošanu atbilstoši Ūdens Struktūrdirektīvas prasībām, dalībvalstīm jānodrošina reprezentatīvs pazemes ūdeņu monitoringa tīkla pārklājums, kā arī nepieciešams uzturēt monitoringa tīkla kvalitāti, lai iegūtie mērījumi būtu reprezentatīvi. Iepriekšminēto prasību nodrošināšanai, pasākumu programmā ir plānota tehniskā stāvokļa novērtēšana monitoringa urbumos, kā arī monitoringa tīkla paplašināšana, ierīkojot jaunas monitoringa stacijas.

Tehniskā stāvokļa novērtējumu nepieciešams veikt diviem monitoringa urbumiem:

- *Inčukalna, 361 (360)* (PŪO A11);
- *Dzērbene, 39A* (PŪO D6).

¹ Ziņojums "Pētnieciskais pazemes ūdeņu monitorings riska pazemes ūdensobjektā A11 – "Inčukalna sērskābā gudrona dīķi"". VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs". Rīga, 2020, 113 lpp.

² https://lvafa.vraa.gov.lv/projects/1-08_205_2020

Gaujas upju baseinu apgabalā plānots uzlabot pazemes ūdeņu monitoringa tīkla pārklājumu četros pazemes ūdensobjektos (PŪO), ierīkojot kopumā piecas jaunas monitoringa urbumu stacijas:

- PŪO D6 – stacija Allaži (2 urbumi);
- PŪO A9 – stacijas Limbaži (3 urbumi) un Saulkrasti (3 urbumi);
- PŪO A10 – stacijas Ipiķi (3 urbumi) un Seda (3 urbumi);
- PŪO P – stacija Seda (1 urbums).